

ЛЕКЦІЯ 1 · ТЕМА 2

Модель застосування поліцейських заходів та оцінка ризиків

Комплексний огляд правових засад, тактичного мислення та принципів пропорційного реагування для працівників Національної поліції України

ЗМІСТ ЛЕКЦІЇ

Структура та ключові теми

01

Нормативно-правова база

Конституція, закони та накази МВС

02

Модель застосування сили

Рівні опору та заходи реагування

03

Оцінка ризиків

Тактичне мислення та методи аналізу

04

Рішення в невизначеності

Тунельний зір, стрес та тактична перевага

05

Права і свободи людини

Необхідність, пропорційність, дискреція

📖 РОЗДІЛ 1

Нормативно-правова база

Будь-яка дія поліцейського має ґрунтуватися на законі. Правова основа застосування заходів примусу формується кількома ключовими документами, що визначають межі повноважень та гарантії прав громадян.

Ключові нормативні акти

Конституція України

Статті 3, 27, 28, 29 – найвища цінність людини, її життя та здоров'я. Визначає фундаментальні права, які не можуть бути порушені.

ЗУ «Про Національну поліцію»

Розділ V, статті 42–46 – чіткий перелік та умови застосування заходів примусу поліцейськими.

ЗУ «Про Державну прикордонну службу», «Про Національну гвардію України» тощо

Регулює діяльність суміжних правоохоронних структур та їхню взаємодію з поліцією.

Наказ МВС № 100

«Про затвердження Порядку застосування вогнепальної зброї» – деталізує процедуру та підстави використання зброї.

◇ РОЗДІЛ 2

Модель застосування сили

Поліцейський повинен діяти за принципом ескалації/деескалації: ступінь примусу має відповідати рівню небезпеки. Модель передбачає шість рівнів реагування – від простої присутності до застосування вогнепальної зброї.

Рівні опору та реагування

Присутність поліцейського

Форма, знаки розрізнення, службове авто. Сама присутність має запобігати правопорушенню.

Вербальний вплив

Команди, розпорядження, переконання, попередження про можливість застосування сили.

Пасивний опір → Фізичний вплив

Особа не виконує вимоги, але без фізичної агресії. Застосовується виведення під руку, розтискання пальців.

Активний опір → Спецзасоби

Особа намагається втекти, відштовхує поліцейського. Застосовуються кайданки, гумові кийки.

Агресивний напад → Посилені спецзасоби

Спроба завдати тілесних ушкоджень. Сльозогінний газ, електрошокери, службові собаки.

Смертельна небезпека → Вогнепальна зброя

Напад із зброєю, що загрожує життю. Застосування зброї згідно ст. 46 ЗУ «Про Нацполіцію».

РОЗДІЛ 3

Методи оцінки ризиків та тактичне мислення

Оцінка ризиків – це **безперервний процес** аналізу ситуації, що відбувається до, під час та після контакту з правопорушником. Він базується на трьох ключових складових.

Три складові оцінки ризиків

Суб'єкт (Правопорушник)

Кількість осіб, вік, стан (алкоголь/ наркотики), наявність зброї, історія попередніх нападів.

Об'єкт (Поліцейський)

Власний рівень підготовки, наявність напарника, спецзасобів, фізичний стан.

Середовище

Час доби, освітлення, наявність цивільних осіб, шляхи відходу.

Методи швидкого прийняття рішень

S.T.A.R.

Stop – Зупинись

Think – Подумай

Act – Дій

Review – Перевір

Структурований підхід для ситуацій, де є час на аналіз.

O.O.D.A. Loop

Observe – Спостерігай

Orient – Орієнтуйся

Decide – Вирішуй

Act – Дій

Цикл швидкого прийняття рішень в умовах дефіциту часу.

ROZDIL 4

Прийняття рішень в умовах невизначеності

У критичних ситуаціях спрацьовує «тунельний зір» та стрес. Щоб мінімізувати помилки, поліцейський керується двома ключовими принципами.

Тактичні принципи реагування

Принцип правомірного очікування
Поліцейський має право розцінювати різкий рух особи до кишені як потенційну загрозу зброєю, якщо ситуація є конфліктною. Це правовий стандарт оцінки загрози в реальному часі.

Тактична перевага
Використання укриттів, безпечної дистанції (правило 7 метрів / 21 фута) та підтримки напарника. Контроль простору – основа виживання.

♡ РОЗДІЛ 5

Забезпечення прав і свобод людини

Застосування примусу – це завжди обмеження прав. Відповідно до ст. 42 ЗУ «Про Національну поліцію», заходи мають відповідати трьом обов'язковим критеріям.

Три критерії правомірності примусу

Необхідність

Тільки якщо законні вимоги неможливо виконати інакше.
Примус – це крайній захід.

Пропорційність

Шкода, завдана особі, не повинна перевищувати тяжкість правопорушення.

Дискреційність

Поліцейський сам обирає засіб, але несе за це персональну відповідальність.

Важливо: Поліцейський зобов'язаний надати домедичну допомогу особі, яка постраждала від застосування примусових заходів (ст. 42, ч. 4 ЗУ «Про Нацполіцію»).

Ключові висновки

Модель застосування поліцейських заходів – це система, де **кожне рішення** базується на законі, оцінці ризиків та повазі до прав людини. Професійний поліцейський діє рішуче, але завжди пропорційно.